

SURİYELİ SİĞINMACILARIN SOSYO-KÜLTÜREL ENTEGRASYONU (SİİRT ŞEHİRİ ÖRNEĞİ)

SOCİO-CULTURAL INTEGRATION OF SYRIAN REFUGEES (CITY of SİİRT)

Halil HADİMLİ

Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü,
ORCID No: 0000-0002-0871-5591, 05376104815

Musa YÜKSEL

Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı,
ORCID No: 0000-0003-0621-8118, 05321555647

Özet

Çalışmanın temel amacı, Siirt şehrine göç eden ve kentte yaşayan geçici koruma statüsündeki Suriyeli sığınmacılar ve yerel halk arasındaki ilişkiyi incelemek, sığınmacılar ile kent sakinleri arasındaki ilişkinin seviyesini belirlemek ve entegrasyon konusunda ne aşamada olduklarını ortaya çıkarmaktır. Entegrasyon her ne kadar tek taraflı bir süreçmiş gibi görünse de aslında hem yerel halkın hem de sığınmacıların karşılıklı çabaları ile şekillenen bir olgudur.

Araştırmaya konu olan Siirt, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Dicle Bölümü'nde yer almaktadır. Genel olarak araştırma sahası, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki plato alanı ile Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki dağlık alan arasında kalmaktadır. Siirt ilinin yüz ölçümünü yaklaşık olarak 284 km²'dir

En genel manasıyla göç, kişilerin, toplumların siyasi, doğal, ekonomik, sosyal, etnik ve dinsel nedenlerle gerçekleştirdikleri zorunlu ya da gönüllü yer değiştirme veya mekânsal hareketlilik süreçleri olarak tanımlanmalıdır. Göç, tek taraflı bir mekânsal değişim sürecinin ötesinde, ekonomik ve kültürel etkileşim, sosyal statülerdeki değişimler ve sonuçları itibarıyla sosyo-mekânsal dokuda çok yönlü yansımaları olan bir olgudur.

Arap Baharı olarak başlayan toplumsal olayların Suriye'ye kadar yayılması ile beraber Türkiye, Nisan 2011'de Suriye'den gelen ilk göçmen grubuyla tanıştı ve o günden bu yana Suriye'den Türkiye'ye gelen sığınmacıların sayısı artarak devam etti. Özellikle sınır kentlerinde sığınmacıların barınması için merkezler kuruldu ve göçmenler ilk etapta buralarda tutulmaya çalışıldı. Günümüze gelindiğinde ise Suriyeli sığınmacılar artık, Türkiye'nin dört bir yanına dağılmış durumdadır. Siirt kenti Suriyeli sığınmacıların geldiği kentlerden biridir. Kentin çok dilli bir kültürel yapıya sahip olması ve özellikle de Arapçanın konuşuluyor olması sığınmacıların kentteki sayılarının artmasında önemli bir faktör olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Siirt, Siirt şehri, Entegrasyon, Göç, Uyum, Arap Baharı.

Abstract

The main objective of this study is to examine the relationship between Syrian refugees and local residents who have migrated to Siirt city and have temporary protection status in the city, to determine the level of the relationship between asylum seekers and residents, and to reveal where they are at in terms of integration. Although integration may seem like a unilateral

process, it is actually a phenomenon shaped by the mutual efforts of both local people and asylum seekers.

Siirt, which is the subject of the research, is located in the Tigris Section of the Southeastern Anatolia Region. In general, the research area is located between the plateau area in the Southeastern Anatolia Region and the mountainous area in the Eastern Anatolia Region. The face measurement of Siirt province is approximately 284 km²

In its most general sense, migration can be defined as mandatory or voluntary relocation or spatial mobility processes carried out by individuals and societies for political, natural, economic, social, ethnic and religious reasons. Migration is a phenomenon that, beyond a unilateral process of spatial change, has multifaceted repercussions in the socio-spatial fabric due to economic and cultural interaction, changes in social statuses and its consequences.

With the spread of the uprisings/social events that began as the Arab Spring to Syria, Turkey met the first group of migrants from Syria in April 2011 and the number of asylum seekers arriving in Turkey from Syria has continued to increase since then. Especially in border cities, centers were set up to house asylum seekers and migrants were kept there in the first place. However, Syrian refugees are now scattered throughout Turkey.

Keywords: Siirt, Siirt city, Integration, Migration, Harmony, Arab Spring

GİRİŞ

Siirt kenti, Güneydoğu Anadolu Bölgesi Dicle Bölümü'nde yer almaktadır. 41° 42' ve 42° 09' doğu boylamları ve 37° 40' ve 38° 04' kuzey enlemleri arasında yer alır. Kentin kuzeyinde Baykan, Şirvan ve Aydınlar ilçeleri, doğusunda Pervari ilçesi, güneydoğusunda Erüh ilçesi ve batısında Kurtalan ilçesi ile güneyinde Mardin ili yer almaktadır. Araştırma sahası olan Siirt kenti Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki yüksek plato alanları ile Doğu Anadolu Bölgesi'nin dağlık alanları arasındaki geçiş kuşağında yer almaktadır (Özgen, 2003: 1).

Siirt, çevresine göre yüksekte kurulmuş ancak günümüze doğru daha alçak alanlara doğru gelişme göstermiştir. Yerleşmenin günümüze doğru olan yayılışı, ilk kurulduğu lokasyonun batısına doğru olmuştur. Bu yönde olan yayılımın temel nedeni, Botan (Uluçay) Çayı'nın Siirt'in ilk kurulduğu noktayı doğudan derin vadiler oluşturarak sınırlandırmasıdır. Bir diğer neden ise doğuda Güneydoğu Torosların devamı bölgelerin varlığıdır.

Yerleşik hayata geçilmesiyle beraber kurulan kentin çevresinde yer alan mağara yaşam alanları tarih öncesi devirlere ait yerleşmeler olarak bilinmektedir¹. Bölgede mağaralara sığınma ihtiyacının Yontma taş (Orta Paleolitik) devrinden sonra başladığı bilinmektedir. Tarihsel devirlerin başlarına kadar yerleşim ünitesi olarak kullanılan bu mağara meskenler, insanlar tarafından yapıldığı dönemde Botan vadisinin muhtemelen birkaç metre yukarısında yer almaktaydılar. Zamanla Botan Çayı'nın yatağını derinleştirilmesi ile beraber mağaralar vadide asılı halde kalmıştır. Günümüzde 150 ile 500 metre yükseltiye kadar çıkan mağaralar gömük vadide asılı haldedir. Böylece Rasulhacar (Taşbaşı) mağaralarına iniş ve çıkışlar zamanla zorlaşmış ve nihayet buralar terk edilmiştir. Yakın zamana kadar bazı göçebe aileler kent evresindeki mağaraları kışlak olarak kullanıyorlardı. Ancak bu mağaralar zamanla

¹ <http://siirtevi.blogspot.com/2007/>

önemini yitirdi. Yerleşim yeri olmaktan çıkıp tapınak, ambar, mezarlık ya da bölgede taşkınlık yapan eşkıyaya sığınak olma rolünü üstlendi (Seçkin, 2006: 18-19).

Siirt kentinin ilk kurulan mahalleleri Ulus, Dumlupınar, Karakol, İnönü ve Sakarya mahalleleridir. Sonraki dönemlerde artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yeni mahalleler kurulmuştur Conkbayırı, Çal ve Alan mahalleleri kuzeye batıya doğru bu ihtiyacı karşılamak amacıyla kurulan yeni yerleşme üniteleri olmuştur. Kuzeyden kenti kuşatan dağlık alanlardan dolayı sonraki dönemlerde kurulan yeni mahalleler genelde batıya doğru gelişim göstermiştir. Bahçelievler, Kooperatif, Barış, Afet Evler mahalleleri batıya doğru Siirt Batman yolu boyunca kurulan mahalleler olurken Toplu Konut ve Sanayi Sitesi'nin kentin batı yakasına Kezer Çayı güzergahında kurulmasıyla şehirleşme tamamen batıya kaymıştır (Özgen ve Karadoğan, 2009: 67).

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu başlık altında çalışmada yer alan mülteci, sığınmacı, şartlı mülteci, geçici koruma, entegrasyon, kültürleşme ve göç gibi çeşit kavramlara açıklık getirilecektir.

Göç Kavramı

Göç kavramının en basit tanımını yapacak olursak, insanların sürekli ikamet ettikleri mekandan çeşitli nedenlerle devamlı veya geçici olarak başka bir mekana yerleşmek amacıyla gerçekleştirdiği yer değiştirme eylemidir (Doğanay, 2017: 205). Ancak göç eylemine sadece bu açıdan bakmamak gerekir. Çünkü göç edilen mekân ile yerleşilen yeni mekânın göç eylemi üzerindeki etkisi oldukça önemlidir. Mekânların sunduğu imkân ve fırsatlar ile zorluklar ve iticilikler göçün temel belirleyicilerindendir (Bal, 2012: 192). Göçler zamanla farklı şekillere bürünebilmektedir. Bireyler sıradan bir işçi, kendini geliştirmiş bir profesyonel, yatırım yapmak isteyen bir fabrikatör, daha önce göç etmiş ailelerin akrabaları ve ya bunların tamamından farklı sebeplere bağlı göç hareketine katılabilmektedir. Savaş ve sınır değişikliği dışında yapılan göçlerin ilk başlarda amacı geçici olurken zamanla bu niyetler değişebilmekte ve göç kalıcı hale gelebilmektedir. Kalıcı olmaya karar veren göçmen beraberinde bazı sorunların ve ya fırsatların da doğmasına neden olmaktadır. Bunlar demografik, ekonomik ve sosyal yapıların yeniden şekillenmesine neden olabilecek faktörlerdir. Bu durum hemen hemen her kalıcı hale gelen göç kararının sonucunda ortaya çıkan kimlik problemini kültürel entegrasyon sorununu doğurmaktadır (Castles, Miller, 2008: 7). Göç ile ilgili çeşitli kuramlar geliştirilmiştir. Lee'nin itme-çekme kuramı bu açıdan en önemli kuramlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurama göre İş olanakları başta olmak üzere diğer olanaklar insanları çeken etkenler iken kötü yaşam koşulları ve ekonomik olanakların sınırlı olması ise iten faktörler olarak değerlendirilmektedir (Chatty, 2019: 12).

Göç, göçmenler ve sığınmacılar tüm dünyada olduğu gibi Türkiye için de önemli bir konu haline gelmiş durumdadır. Yıllardır ulus ötesi göçlerin uğrak yeri haline gelen Türkiye, özellikle 2011 yılında Suriye'de yaşanan iç savaştan sonra Suriyeli sığınmacı nüfusunun her geçen gün artış gösterdiği bir ülke haline gelmiştir (Yıldırım, 2017: 108). Tunuslu seyyar satıcı ve üniversite mezunu olan 26 yaşındaki genç Muhammed Buazi'nin 17 Aralık 2010 tarihinde seyyar satıcılık yaptığı meydana güvenlik görevlilerinden şikâyet etmesi ve gördüğü kötü muameleyi protesto etmek amacı ile kendini yakması aslında başta Arap ülkeleri olmak üzere tüm Ortadoğu bölgesini ateşe vermesi ile eş anlamdadır. Çünkü o günden sonra Ortadoğu

artık yanan bir ateş topuna dönüşmüş ve liderler bir bir devrilmiş Arap isyanları Türkiye'nin kapılarına kadar dayanmıştır. Suriye'de ise durum daha da karmaşık bir hal alınca başta Türkiye olmak üzere dünyadaki diğer ülkeler de bu durumun birer parçası haline gelmeye başlamıştır (Demir, 2020: 287).

Ortadoğu diye ifa edilen ve Türkiye'nin de içinde yer aldığı bölgeye Sosyal Coğrafya penceresinden baktığımızda, bölgenin çok hızlı bir şekilde savaş ve barış ortamına dönüşebildiğini görmekteyiz. Bu durum bölgenin dirençsiz bir yapısıyla alakalıdır. Benek (2016: 175), çalışmasında bunu beş nedene bağlamaktadır:

1. Mezopotamya ve Ortadoğu'nun sürekli bir yaşam alanı olması ve hiç terk edilmemiş olması.
2. Mezopotamya ve Ortadoğu'da çok farklı etnik köken ve inançların yaşam bulmuş olması.
3. Birinci Dünya Savaşı sonrasında Ortadoğu'daki sınırların etnik köken ve din temelli oldukça problemlili çok sayıda devleti ortaya çıkarması.
4. Ortadoğu'da var olan egemen ulus ve inançların kendi dışındaki diğer etnik ve dini yapılara yaşama imkânı vermemesi veya eşit şartlarda birlikte yaşayabilme hoşgörüsü göstermemiş olması.
5. Ortadoğu'da yer alan ülkelerin sosyoekonomik parametreler bakımından gelişmiş ülkelere göre geri kalmış olmaları veya gelişmekte olan ülkelere oluşmalarıdır.

Yukarıda sıralanan tüm bu nedenler Ortadoğu'nun en önemli sorunları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan Türkiye Suriye ilişkilerinin arka planına odaklanacak olursak 1998-2011 dönemi hariç iki ülke ilişkileri genelde gergin bir seyir izlemiştir. 1998 yılında imzalanan Adana Antlaşması ile normalleşen ilişkiler kısa bir süre sonra Suriye'de 2011 yılının baharında başlayan rejim ve rejim karşıtı tarafların karşı karşıya geldiği iç savaştan dolayı Türkiye'nin rejim karşıtı bir tavır alması sonucunda ilişkiler tamamen bozulmuştur (Benek, 2016. 175). Böylece Türkiye, Suriye'den gelen sığınmacılara açık kapı politikası izlediğini artan göç dalgaları ile beraber açıklamış ve o tarihten bu yana binlerce sığınmacı Türkiye'nin her kentinde yaşam alanı arayışına girmiştir. Siirt bu açıdan tercih edilen kentlerden biri olmuştur.

Ravenstein'nin göç kanunlarından biri olan Göç ve mesafe kanununa göre göçmenlerin çoğu sadece kısa mesafeli yerlere göç ederler. Türkiye'nin Suriye'ye yakın olma durumu ve en uzun kara sınırimızın Suriye ile olması bu kuramı destekler niteliktedir. Tek başına Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye göçünü açıklamakta yetersiz kalan Ravenstein'in 1985'te yayımlanan çalışması, göç alanında yapılan ilk çalışma özelliği taşır ve diğer çalışmalara da öncülük etmiştir (Çağlayan, 2006). Suriye'de yaşanan iç savaş ve burada çöken ekonomik düzen insanların yaşam standartlarının dibe vurması ve ölüm korkusu, işkence görme korkusu gibi bazı itici faktörler Suriye halklarını yaşadıkları yerden göç etme kararını vermelerindeki en önemli faktörler arasındadır. Everett Lee'nin Göç Kuramı olan "itme-çekme" kanunları tam da bu bağlamda değerlendirilebilir. Lee'ye göre kişinin göç kararı vermesinde yaşanan yerle ilgili olumsuz ve itici faktörler ile gidilmesi düşünülen yer ile ilgili çekici faktörler en önemli rolleri üstlenmektedir. İç savaş, ekonomik bunalım, ölüm korkusu gibi itici faktörler ile Türkiye'nin Suriye'ye göre daha güvenli bir ülke olması ve Avrupa ülkelerine geçiş için bir kapı olarak görülmesi, Din kardeşliği, Siirt özelinde düşündüğümüzde dil birliği Suriyeli sığınmacıların öncelikli olarak Türkiye'yi seçmelerindeki nedenlerin başında gelmektedir.

Lee'ye göre göçe ilişkin tüm eylemlerin etkilendiği dört önemli faktör vardır. Bunlar başlangıç noktasıyla ilgili olanlar, hedeflenen noktayla ilgili olanlar, göç sırasında ortaya çıkanlar ve kişisel faktörlerdir (Lee, 1966: 49-50). Bu faktörler olumlu ya da olumsuz olabilmektedir. Siirt kentinde dil birliğinin varlığı ve Arapça dilinin konuşuluyor olması Suriyeli sığınmacıları buraya çekmiş görünmektedir. Bireysel ve çevresel faktörlerin göç eylemini başlattığı varsayımından yola çıkan itme-çekme kuramı hedef ve kaynak ülkelerdeki olumlu ve olumsuz durumların bir sonucudur (Erdoğan, 2020: 38). Ancak göç edilecek hedef ülkeye ulaşmaya çalışırken karşılaşılan bazı engellerin ve fırsatların da bu göç kararında önemli bir etkiye sahip olduğu unutulmamalıdır (Güven, 2020: 49).

Suriyeli sığınmacıların Türkiye ve Siirt açısından durumunu değerlendirmemiz gereken bir başka teori ise göçmen ilişkileri ağı (network) kuramı kapsamında olmalıdır. Kurama göre ilk giden göçmenler bir ağ kurarak daha sonra gelecek olan göçmenler için bir bağlantı haline gelebilmektedir. Aynı şekilde yine Siirt'te yaptığımız görüşme formu çalışmasında bu durumu gözlemledik. Çünkü ankette sorduğumuz sorulardan biri olan "neden Siirt kentine göç ettiniz" sorusuna verilen cevapların genelde *"daha önce buraya gelen akrabalarımız vardı onların aracılığı ile buraya geldik"* tarzında olmuştur. Buda Network kuramını açıklamak için yeterli veriyi sağlamaktadır. Kuramda bahsedildiği üzere kentlere gelen ilk göçmenler buralara yerleşiyor, iş buluyor ve kendi memleketlerindeki diğer aile ve akrabaları ile bağlantı kurarak onları da yeni yaşam alanlarına doğru sürüklüyorlar. Ancak daha sonra gelen göçmenler ilk gelenler kadar zorluk çekmiyorlar. Abadan-Unat çalışmasında bu ilişkiler ağını *"Göçmen ilişkiler ağı, geldikleri ülke ile yeni yerleştikleri ülkelerde eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan kişiler arasında ortak köken, soydaşlık ve dostluk bağlarından oluşan kişiler arası bağlantılardır. Yabancı bir ülkeye ilk kez giden göçmenler yardım alabilecekleri bir göçmen ağı olmadığından yüksek masrafları göze almak zorunda kalmaktadır. Ancak onları izleyen ikinci dalga göçmenler destek görecekları ağlara sahip olduğundan göç masrafları da azalmaktadır"*. Şeklinde açıklamıştır (Abadan-Unat, 2017: 64). Siirt kentinde sığınmacıların en önemli bağlantıları kentteki geçmişten gelen akrabalık ilişkileri ve kente 2011 yılından beridir yerleşmiş olan ilk sığınmacılardır.

Mülteci

Mülteci tanımı Milletler Cemiyeti tarafından Birleşmiş Milletler Bünyesinde 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesinde yer almaktadır. Sözleşmeye göre mülteci tanımı şöyledir: *"Irkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan kişidir. Ayrıca söz konusu korku nedeniyle, bu haklarından yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişidir."*

Türkiye bu tanımı kabul etmiştir. Fakat kendine göre de bir coğrafi sınırlama getirmiştir. Türkiye'nin mülteci olarak kabul edebileceğini beyan ettiği coğrafi bölge Avrupa konseyi üyesi olan ülkelerdir. Böylece Avrupa konseyi olmayan ülkelerden gelen göçmenleri Türkiye mülteci olarak kabul etmemektedir. Türkiye'nin bu kararı almasında etkili olan temel faktör Ortadoğu bölgesine yakın olmasıdır. Çünkü Ortadoğu'da sürekli karışıklık çıkmakta ve

Türkiye bu karışıklık sonucunda meydana gelen göç hareketlerinden olumsuz etkilenmektedir. Bu coğrafi sınırlama kararına bağlı olarak Türkiye özellikle 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaşın bir neticesi olarak gelen göçmenlerin durumunu kendi iç hukukunda çözme yoluna gitmiştir. Buna göre Türkiye Cumhuriyeti 1951 Cenevre Sözleşmesi’ni coğrafi sınırlama ile imzalamış ve coğrafi sınırlamanın sonucu olarak Türkiye, Avrupa Konseyi üyesi ülkeler dışından gelen ve iltica etmek isteyen kişilere geçici koruma statüsü vermektedir. Böylece Avrupa konseyi üyesi olmayan ülkelere iltica talebiyle Türkiye’ye sığınanlar coğrafi sınırlama nedeniyle mülteci statüsüne sahip olamazlar (Barkin, 2004: 336). Bu kararın bir sonucu olarak Suriye’den Türkiye’ye gelen göçmenler geçici koruma statüsüne sahip sığınmacılardır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 04.04.2013 tarihinde kabul edilmiş ve 11 Nisan 2013 tarihinde resmi gazetede yayınlanmıştır. Bu önemli yasa, iltica konusunda yeni düzenlemeler getirmektedir². Mülteci, şartlı mülteci ve geçici koruma şeklinde tanımlamalar yapılmıştır. Türkiye’nin kendi iç hukukuna göre düzenlediği ve 2013 yılında yapılan düzenleme ile çıkarılan YUKK (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu) Çıkarılmıştır. Kanununun 61. Maddesinde mülteci şu şekilde tarif edilmektedir: “*Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan kişilerdir. Ayrıca söz konusu korku nedeniyle bu haklarından yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.*” (Resmi Gazete, 11.04.2013).

Şartlı Mülteci

Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 62. Maddesinde şartlı mülteci tanımı şu şekilde yapılmaktadır: “*Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan kişilerdir. Ayrıca söz konusu korku nedeniyle bu haklarından yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir.*” (Resmi Gazete, 11.04.2013).

Sığınmacı ve Geçici Koruma

YUKK, Türkiye’ye doğru özellikle Suriye’den gelen kitlesel göç hareketlerine karşı bir önlem olarak geçici koruma kavramını getirmiştir. İlgili kanunun 91. Maddesine göre geçici koruma şu şekilde ifade edilmektedir: “*Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir. (2) Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü,*

² <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>

Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir”. (Resmi Gazete, 11.04.2013).

Bu açılardan bakıldığında Türkiye'deki Suriyeliler mülteci olarak kabul edilmemektedir. İltica hukukuna göre Yeni bir kavram olan "geçici koruma" öngörülemeyen göç hareketleri için alınmış bir tür önlem olarak düşünülebilir. Böylece Suriyelilerin durumu netleştirilerek "*Geçici Koruma Statüsündeki Kişiler*" olarak yeni bir tanımlama yapılmıştır. Geçici Koruma Yönetmeliği kimlere geçici koruma verileceğini de açıklık getirmiştir. Buna göre Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 7. Maddesi şunları içermektedir: "*Geçici koruma; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara uygulanır.*" Aynı kanunda Suriye Arap Cumhuriyeti'nden gelen kişiler için geçici bir madde yer almaktadır. Bu maddeye göre: "*28.4.2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti 'nde meydana gelen olaylar sebebiyle geçici koruma amacıyla Suriye Arap Cumhuriyeti 'nden kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları ile vatansızlar ve mülteciler, uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi geçici koruma altına alınırlar. Geçici korumanın uygulandığı süre içinde, bireysel uluslararası koruma başvuruları işleme konulmaz.*" (Resmi Gazete, 13.10.2014)³. Bu kanun ve yönetmelik ile beraber Türkiye'de bulunan Suriyeliler çeşitli hizmetlerden yararlanmaya başlamıştır. Sağlık, barınma, eğitim, çalışma, sosyal yardımlardan faydalanma bu hizmetlerden bazılarıdır.

Sığınmacı kavramı gündelik hayatta mülteci ile karıştırılan bir anlamda kullanılmaktadır. Ancak hukuki açıdan ikisi birbirinden farklıdır. Bu farkın olması her iki kavramın ortaya çıkış nedeninde etkili değildir. Çünkü hem sığınmacı olmanın hem mülteci olmanın sebepleri aynıdır. Sığınmacı, bir ülkeye iltica etmek için başvuruda bulunmuş ancak henüz başvurusu sonuçlanmamış kişilerdir. Mülteci olmadan önceki aşamaya sığınmacı denilmektedir. Sığınmacı mülteci olarak kabul edilmediğinde ne olacağına Cenevre Sözleşmesinin temel hükümlerinden biri olan madde 33 açıklamaktadır. Buna göre, "*her ne sebepten olursa olsun sığınmacıların menşei ülkelerine zorla geri gönderilmemeleri ve iade edilmemeleri hükme bağlanmıştır*" (Cenevre Sözleşmesi, 1954: 33. madde). Bu madde sayesinde farklı nedenlerle bir ülkeye sığınmış olan herkese eşit muamelede bulunulması istenmekte ve taraf devletlerden de bu beklenmektedir (Karakaya, 2020: 154).

Entegrasyon ve Kültürleşme

Göç politikaları, ülkelerin göç konusu ile ilgili olarak kamu yönetiminde uyguladığı genel prensipler olarak tanımlanabilir. Entegrasyon politikaları ise göç politikalarının bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. Entegrasyon politikaları, ülkeye yasal yollardan girmiş göçmen, mülteci veya sığınmacıların çalışma ve eğitim hayatına, sosyal yaşama ve ev sahibi

³ <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/evraklar/mevzuat/Gecici-Koruma.pdf>

tolumla bütünleşmesini sağlamak amacıyla yapılan her türlü faaliyet ve politikalar olarak tanımlanabilir (Öğütçü, 2020: 126).

Türkiye'de entegrasyon konusunda çalışmalar yürüten temel kurum, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'dür. Genel Müdürlük, entegrasyonu göçmen, mülteci ve sığınmacı ile toplumun gönüllülük temelinde birbirlerini anlamalarıyla ortaya çıkan bir süreç olarak tanımlamıştır. Entegrasyon çalışmalarında iki yönlü bir etkileşim ve gönüllülük sağlanarak göçmen, mülteci ve sığınmacı odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi hedeflenmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü koordinasyonunda hazırlanan Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı (2018-2020), Toplumsal entegrasyon ve katılım, bilgilendirme, eğitim, sağlık, iş gücü piyasası ve sosyal destek gibi başlıklardan oluşmaktadır. Bu planın uygulanmasıyla beraber ilerleyen yıllarda göç politikaları ve toplumsal entegrasyon konusunda ilerleme kaydedileceği tahmin edilmektedir.

Entegrasyon konusunda dikkat edilmesi gereken önemli bir başlık da kültürleşme yani kültürel entegrasyon kavramıdır. Kültürleşme, iki farklı kültürün etkileşimi ile ortaya çıkan ve bireyde meydana gelen bilişsel ve davranışsal anlamdaki değişimlerdir. Söz konusu bu değişiklikler yıllar hatta nesiller boyu sürebilmektedir. Bireyin veya toplumun bu değişimler yaşanırken süreci yönetebilme kabiliyetine ise uyum yani entegrasyon denilmektedir. Bu yüzden entegrasyonun temelinde her iki kültürün karşılıklı kabul ve birbirlerini benimseme pratikleri vardır. Göç nedeniyle bir arada yaşamak zorunda olan farklı kültürlere sahip bireyler zamanla bir etkileşim içine girer ve bu etkileşim sonucunda bazı değişimler ortaya çıkar. Bu değişimlere kültürleşme veya kültürel entegrasyon denilmektedir (Saygın, 2018: 113).

Göçmenlerin yabancı bir ülkeye gitmeleri beraberinde bazı uyum sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Birbirinden farklı kültürlerin bir arada yaşayabilmesi çok kültürlülük bakış açısına uygun bir entegrasyon politikasının benimsenmesine bağlıdır (Çevik, 2020: 28). Kültürel entegrasyon, göç eden kişilerdeki bazı davranış değişikliklerini de ifade eder. Bu kavram ev sahibi toplumu da kapsamakla beraber genel olarak sığınmacıları hedef alır (Haksever, 2014: 23). Ancak kültürel entegrasyon, kültüre duyarlı ve çok kültürlü bir yapının varlığını kabul edebilen yerel toplumun da olmasına bağlıdır. Çünkü Sığınmacıların artık kalıcı hale geldiklerini kabul etmeyen ve geri dönmeleri gerektiğini düşünen yerel toplumun göstereceği direnç ne kadar fazla olursa entegrasyon ve kültürleşme o kadar zor olacaktır. Bundan dolayı öncelikle yerel toplumun bu konularda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Entegrasyon Politikalarının devamlılığı açısından gerekli en önemli faktörlerden biri olabildiğince yüksek katılımı olmasıdır. Politika üretme sürecinde sığınmacılar adına değil, sığınmacılarla birlikte ve yerel toplumun da desteğini alarak hareket edilmesi gerekmektedir (Güzel, Selçuk, 2020: 239).

ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Türkiye'ye 2011 yılından itibaren aralıklarla göç eden geçici koruma statüsündeki Suriyeli sığınmacıların ve yerel halkın karşılıklı sosyo-kültürel ve sosyo-mekânsal entegrasyonu çalışmanın ana konularını oluşturmaktadır. Daha önce Siirt kenti ile ilgili böyle bir çalışmanın yapılmamış olması, sığınmacıların Siirt kentini seçme nedenleri arasında entegrasyonda önemli bir yere sahip olan dilin ön plana çıkması (Siirt kent nüfusunun önemli bir kısmı Türkçenin yanında Arapça ve Kürtçe dillerini de konuşabilmektedir) araştırma alanı

olarak Siirt kentinin seçilmesindeki önemli faktörlerdendir. Yerel halkın ve sığınmacıların karşılıklı farkındalıkları, algı ve yaklaşımları ile günlük hayatlarında aynı sosyal mekânları paylaşmaları sonucunda ortaya çıkan karşılıklı tavırları çalışma kapsamında ele alınan konulardır.

Entegrasyon her ne kadar tek taraflı bir kavram olarak algılansa da karşılıklı ortaya çıkabilecek ve belli bir süreç gerektiren önemli bir konudur. Entegrasyon çalışmalarının genelinde yapılan en önemli hatalardan biri sığınmacıların entegrasyonuna odaklanıp yerel halkın bakış açılarını göz ardı etmek şeklinde olmaktadır. Ancak entegrasyon karşılıklı çabayla ortaya çıkabilecek bir süreçtir. Bu çalışmada hem yerel halkın hem Suriyeli sığınmacıların perspektifinden entegrasyon konusu incelenecektir. Bu amaç doğrultusunda hem yerel halkla hem Suriyeli sığınmacılarla birebir görüşmeler yapılmıştır.

Yerel halk ve Suriyeli sığınmacılar arasındaki ilişkilerin toplumsal entegrasyon sürecine etkisinin araştırıldığı çalışmada, öncelikle anket soruları hazırlanmış ve gerekli kurumlar ve kişilerle görüşüldükten sonra çalışmalara başlanmıştır. Yerel halka ulaşmak kolay olurken Suriyeli sığınmacılara ulaşmak kolay olmamıştır. Suriyeli sığınmacılara ulaşmak için Arapça tercüman aracılığıyla, sığınmacıların en çok uğradıkları Göç İdaresi Siirt İl Müdürlüğü, Siirt Kızılay İl Müdürlüğü ve geçici eğitim merkezleri takip edilmiş ve sığınmacılarla mülakatlar yapılmıştır. Konuyla ilgili literatür çalışmaları yapılmış ve ilgili basılı ve elektronik kaynaklar taranmıştır. Daha sonra bu kaynaklardaki yöntemler ve katılımcılara yöneltilen sorularda kullanılarak çalışmada sosyal bilimlerde sıkça kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplamak için kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Genel demografik veriler TÜİK ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün en güncel verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır (2021 verileri).

BULGULAR VE TARTIŞMA

Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Sayısal Veriler

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nden temin edilen son verilerine göre Türkiye'de kayıtlı Suriyeli sığınmacı sayısı 3.643.769'dur. Türkiye nüfusu düşünüldüğünde (83.154.997) Suriyeli sığınmacıların Türkiye nüfusuna oranı %4.38 olarak ortaya çıkmaktadır (Tablo 1). Siirt nüfusu ve Siirt'teki Suriyeli sığınmacı sayısına bakıldığında ise kayıtlı 4.431 sığınmacının Siirt'in nüfusuna (330.280) oranının %1.34 olduğu görülür (Tablo 1). Bu değerler Siirt'teki sığınmacı sayısının Türkiye ortalamasının altında kaldığını gösterir ki, bu durumun ortaya çıkmasında illerin sığınmacı kabul edebilecek kapasiteleri ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Sayısı ve Türkiye Nüfusuna Oranı.

Türkiye Nüfusu	Kayıtlı Suriyeli	Oranı (%)
83.154.997	3.643.769	4.38
Siirt İl Nüfusu	Kayıtlı Suriyeli	Oranı (%)
330.280	4.431	1.34

06.01.2021 Tarihi İtibariyle

Kayıtlı Suriyeli sığınmacıların cinsiyet dağılımına bakıldığında Türkiye genelinde 1.965.256 erkek ve 1.678.513 kadın sığınmacının olduğu görülmektedir. Siirt özeline bakıldığında ise kadın sığınmacı sayısının 2.423, erkek sığınmacı sayısının 1.992 kişi olduğunu

anlaşılmaktadır (Tablo 2). Kadın sığınmacı sayısının fazla olması genelde erkeklerin ailelerini Siirt'te yerleştirdikten sonra büyük kentlere çalışmaya gitmesinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 2: Türkiye ve Siirt'teki Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Bazı Demografik Veriler.

Türkiye'de Kayıtlı Suriyeli Sığınmacı	Sayı
Erkek	1.965.256
Kadın	1.678.513
Siirt'te Kayıtlı Suriyeli Sığınmacı	Sayı
Erkek	1.992
Kadın	2.423
Türkiye'de Kayıtlı Suriyeli Sığınmacı	Sayı
GBM Mevcudu	58.752
GBM Dışı Mevcut	3.585.017

06.01.2021 Tarihi İtibariyle

Ülkemizde son yıllarda özellikle Suriye'den gelen sığınmacıların oluşturduğu insan hareketliliğinin artmasıyla beraber Geçici Barınma Merkezleri kurulmuştur. GBM (Geçici Barınma Merkezi)'ler özellikle sınır illerde kurulan ve sığınmacıların prefabrik ve çadır meskenlerde kaldığı ve tüm sağlık, eğitim vb temel ihtiyaçlarının karşılandığı merkezlerdir. Buralarda meskenler konteynir veya çadırlardan oluşmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen bu merkezler temel yaşam gereksinimleri açısından donanımlı yerlerdir (Karataş, 2020: 178). Türkiye'de 5 ilde toplam 7 GBM bulunmaktadır. Bunlar: Adana (Sarıçam GBM), Kilis (Elbeyli GBM), Kahramanmaraş (Merkez GBM), Hatay (Altınözü GBM, Yayladağı GBM ve Apaydın GBM), Osmaniye (Cevdetiye GBM) illeridir. Ancak GBM'lerin kapasitesinin yetersiz olması buralardaki kişi sayısının sınırlı kalmasına neden olmaktadır. GBM'lerde barınan toplam Suriyeli sığınmacı sayısı 58.752 kişidir. Geri kalan 3.585.017 kişi Türkiye'nin farklı bölge ve kentlerine dağıtılmışlardır (Tablo 2).

Tablo 3: Türkiye'deki ve Siirt'teki Kayıtlı Suriyeli Sığınmacıların Yaş Aralıkları Dağılımı.

Yaş Aralığı	Türkiye	Siirt
0-4 yaş	515.111	925
5-17 yaş	1.211.933	1.266
18-64 yaş	1.844.860	2.185
65+ üstü	66.632	55

06.01.2021 Tarihi İtibariyle

Türkiye ve Siirt'teki Suriyeli sığınmacıların yaş aralıklarına bakıldığında ise 18-64 yaş aralığının diğer yaş aralıklarına göre daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Yerel Halka Uygulanan Görüşme Formları

Genel demografik veriler

Siirt kentindeki yerel halkın sığınmacılara yönelik algılarının incelenmesi amacıyla uygulanan görüşme formuna 95 kişi katılmıştır. Bunların 46'sı kadın (%48), 49'u erkektir (%52). Anketler yüz yüze veya dijital ortamda uygulanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı.

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Kadın	46	52
Erkek	49	48

Katılımcıların yaşları incelemek için yaş aralıklarına göre gruplandırmalar yapılmıştır. Buna göre katılımcıların 18-52 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Sayıları 95 olan katılımcıların 56'sı 18-24 yaş aralığında, 18'i 25-34 yaş aralığında, 16'sı 35-44 yaş aralığında ve 5'i de 45+ yaş aralığındadır (Tablo 5).

Tablo 5: Katılımcıların Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı ve Oranları.

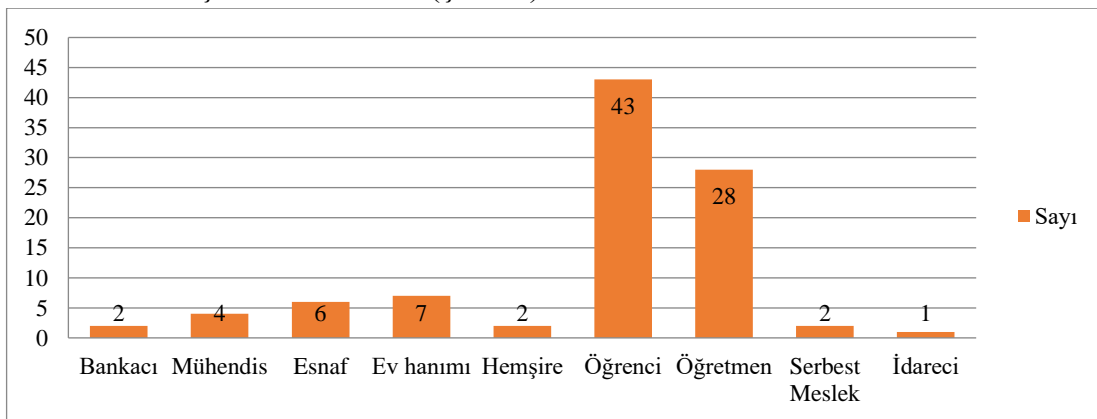
Yaş aralığı	Sayı	Yüzde (%)
18-24	56	59
25-34	18	19
35-44	16	17
45+	5	5

Görüşmelerde katılımcılara "Eğitim durumunuz nedir?" sorusu da yöneltilmiştir. Katılımcıların tamamının en az İlkokul mezunu olduğu ve Ön lisans/Lisans derecesinde olan katılımcıların oranının da yüksek olduğu gözlenmiştir. Buna göre ankete katılanların 5'i ilkokul/ortaokul mezunu, 12'si lise mezunu, 66'sı ön lisans/lisans mezunu, 9'u yüksek lisans mezunu ve 3'ü doktora mezunudur (Tablo 6). Tablodan da anlaşılacağı üzere okuryazar olmayan herhangi bir katılımcı yoktur.

Tablo 6: Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımı ve Oranları.

Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde (%)
İlkokul-Ortaokul	5	5
Lise	12	13
Ön lisans-Lisans	66	70
Yüksek lisans	9	9
Doktora	3	3

Görüşmeye katılanların meslek dağılımı bilgilerine bakıldığında öğretmen veya öğrenci katılımcıların ağırlıkta olduğu görülür. Buna göre 95 katılımcının 43'ü öğrenci, 28'i öğretmen, 7'si ev hanımı, 6'sı esnaf, 4'ü mühendis, 2'si bankacı, 2'si hemşire, 2'si serbest meslek yaptıklarını ifade etmiş ve 1'i idarecidir (Şekil 1).

Şekil 1: Katılımcıların Meslek Dağılımı Grafiği.

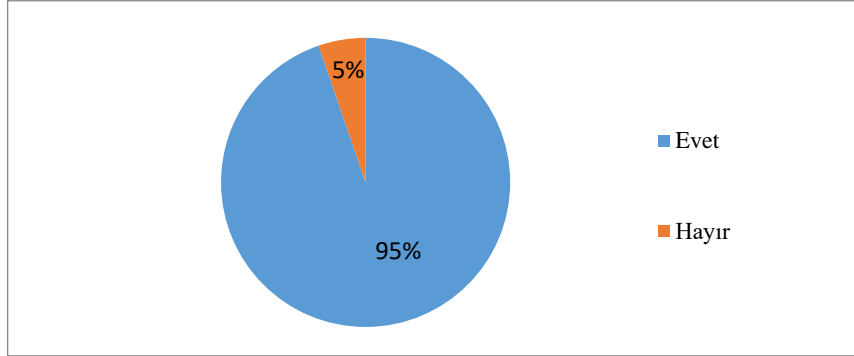
Görüşme verileri

Bu başlık altında katılımcılara kentte bulunan Suriyeli sığınmacılar ile ilgili çeşitli sorular yöneltilmiştir. Soruların tamamı analiz edilerek verilen cevaplar çalışmada yer almıştır. Genel

demografik verilerin elde edilmesi amacıyla sorulan yukarıdaki soruların dışında katılımcılara toplamda 10 soru yöneltilmiştir.

Soru 1: *Siirt'te Suriyeli sığınmacıların yaşadığını biliyor musunuz?*

Siirt kentinde yaşayan Suriyeli sığınmacılarla ilgili farkındalık düzeyinin belirlenmesi amacıyla katılımcılara yukarıdaki soru sorulmuştur. Buna göre soruya verilen cevaplardan da anlaşılmıştır ki Siirt yerel halkının neredeyse tamamı Suriyeli sığınmacıların varlığından haberdardır. 95 katılımcıdan 90'nı soruya evet yanıtını verirken, 5'i hayır yanıtını vermeyi tercih etmiştir (Şekil 2).

Şekil 2: Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılardan Haberdar Olma Durumu.

Soru 2: *Sizce Suriyeli sığınmacılar Siirt'e neden gelmiş olabilir?*

Suriyeli sığınmacıların hangi sebeplerden dolayı ve ne şekilde Siirt'e geldiklerini yerel halkın bilip bilmediğini öğrenmek amacıyla yöneltilen soruya. Katılımcıların büyük çoğunluğu "Savaş" cevabını vermiştir. Ancak farklı cevapların varlığı ve yanlış bazı bilgilerden kaynaklı yerel halkın sığınmacılara karşı bir ön yargısının olduğu da görülmüştür. Çoğu katılımcının bilinçli olduğu ve Suriyeli sığınmacıların neden Siirt'e geldiklerini bildikleri görülmüştür. Buna göre verilen cevaplardan bazıları şunlardır:

"Daha önce akrabaları ya da Arapça bilen kişilerin yaşadığını öğrenmeleri. Büyük şehirlerde daha fazla mülteci olduğu için Siirt'i seçme ihtimalleri bulunmaktadır."

"Ülkelerinde olan savaştan dolayı oluşan maddi yetersizlik, ölüm tehlikesi, eğitim yetersizliği gibi eksikliklerden dolayı gelmiş olabilirler."

"Yeri yurdu olmayan için gideceği şehrin pek anlamı yoktur. Sığınmacının tek derdi isminden de anlaşılacağı üzere sığınabileceği herhangi bir yaşam alanına gitmektir. Siirt ise bu alanlardan sadece biridir."

Anlaşılacağı üzere cevaplar oldukça açıklayıcı ve nettir. Yerel halk Suriyeli sığınmacılardan haberdardır ve neden geldiklerinin farkındadır.

Soru 3: *Yakın çevrenizin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili yaklaşımları hakkında neler söyleyebilirsiniz?*

Bu soruya verilen yanıtlar oldukça çeşitlilik arz etmektedir. Katılımcıların neredeyse yarısından fazlası, Siirt halkının sığınmacılara karşı tutumun genelde olumsuz olduğunu beyan etmiştir. Bir ön yargının olduğu ve bunun giderek arttığı gözlemlenmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu Suriyeli sığınmacılarla herhangi bir problemlerinin olmadığını beyan ederken, çevrelerinin tutumlarını değerlendirdiklerinde genelde olumsuz tavırlar içinde olduğunu cevabını vermişlerdir. Suriyeli sığınmacıları dilenci olarak gören, toplumdan dışlayan,

gitmeleri gerektiğini düşünen ve onlara verilen hakların kendilerine tanınan haklardan daha fazla olduğunu ifade eden insanların olduğunu söyleyen katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şunlardır:

"Genel yaklaşımları her zaman için ötekileştirme, dışlama ve hor görme oluyor. Yaşam hakları gasp edildiği için geldikleri unutuluyor."

"Genellikle negatif yaklaşımlarla karşılaşıyorum. Evet düştükleri durum çok kötü ama kendi ülkemizde de yardıma muhtaç insanlar varken sığınmacılara yapılanlar fazla geliyor insanlara."

"En yakınımdaykilerin bu konuda iyimser olduğunu, böylesinin gerekli olduğunu, insanlığın böyle bir şey olduğunu söylediklerini belirtebilirim. Fakat bu sadece yakın çevrem görüşü, çoğu insanın bunun aksini söylediğine şahit oluyorum maalesef."

Soru 4: *Suriyeli sığınmacılar ile yaşadığınız alanlarda size komşuluk etmeleri sizi rahatsız ediyor mu?*

İkamet ettikleri alanları sığınmacılarla paylaşan kişilerin kendileri, aileleri ve yakın çevreleri açısından bu mekânsal alanların paylaşımı konusunda bilgilerin elde edilmesi amacıyla sorulan soruda verilen cevaplar incelendiğinde kişilerin rahatsız olma dereceleri ile sığınmacılara yakın olmaları arasında bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır. Sığınmacılarla aynı mahallelerde ikamet eden kişilerin durumdan daha fazla şikâyetçi olduğu ve kültürel bazı farklılıklardan dolayı ön yargılı bir tavır içinde oldukları görülmektedir. Rahatsızlık duymadıkları belirtenlerin sayıları çok olmakla beraber rahatsız olduğunu belirten katılımcıların paylaşımları sonucunda bazı yanlış anlaşılmalara ve kulaktan dolma bilgilerin bu rahatsızlığın temel sebebi olduğu sonucuna varılmıştır. Örneğin sığınmacıların devletten aldıkları desteklerin tam olarak bilinmemesi ve kendilerinin neden bu haklardan mahrum bırakıldığı gibi yanlış bilgiler verilebilir. Katılımcıların ortalama 21'i direkt rahatsızlık duyduğunu ancak ortalama 61'i rahatsızlık duymadığını belirtmiştir. Geriye kalan 13 kişinin ise rahatsızlığını veya rahatsız olmama durumunu bazı durumlara bağlayarak açıklamaya çalıştığı görülmektedir. Katılımcılara açık uçlu olarak sorulan bu soruya verilen bazı cevaplar şöyledir:

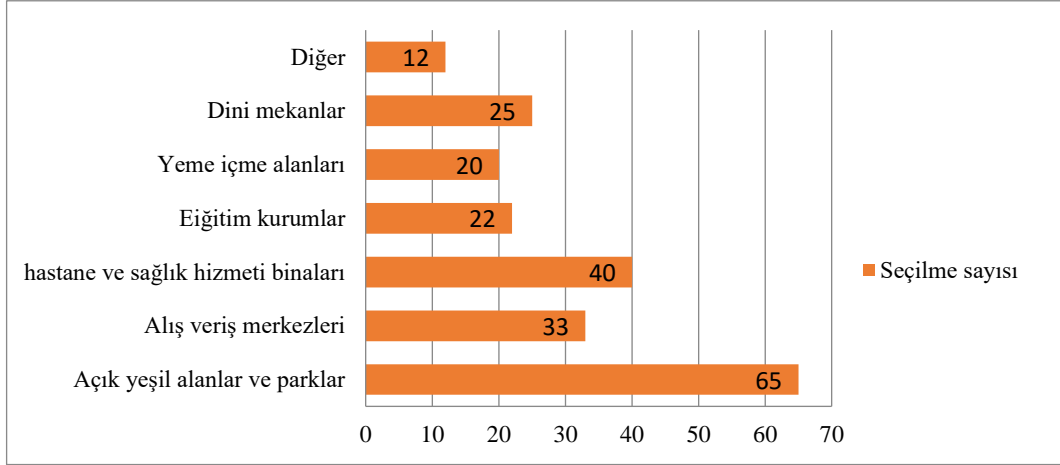
"Hayır, beni rahatsız etmiyor, rahatsızlık verdikleri nokta da mahalle sakinlerinin huzurunu kaçırmak ve küçük çocukların yanında kocaman adamların görülmesi günümüz Türkiye'sinde korku verici."

"Tanımadığım tamamen yabancı olduğum bir ülkenin vatandaşı oldukları için elbette tedirgin oluyorum fakat aynı tedirginliği aynı ülkede yaşadığım yabancı insanlar için de hissediyorum. Kısacası onların sığınmacı olması ile ilgili bir durum değil. Onlar insan ben de öyleyim. Benim yaşamım ne kadar önemliyse onların yaşamları da o kadar değerli. Komşuluk etmelerinde beni olumlu veya olumsuz etkileyecek şey sığınmacı olmaları değil fikir dünyaları ve karakterleri olur."

Soru 5: *Günlük hayatınızda Suriyeli sığınmacılar ile en çok nerede karşılaşıyorsunuz?*

Kişilerin günlük hayatlarında sığınmacılarla sıklıkla karşılaştıkları mekânların sorgulandığı soruda, katılımcıların büyük bir kısmı sığınmacılarla açık yeşil alanlar ve parklarda karşılaştıklarını ifade etmiştir. Hastane ve sağlık hizmetleri binaları ile alışveriş merkezleri yine sığınmacılarla en çok karşılaşılan alanlar olmuştur. Verilen seçenekler arasındaki mekânlara bakıldığında yeme içme alanları genel anlamda sığınmacılar tarafından

ziyaret edilen yerler arasında olmadığından katılımcıların en az karşılaştıklarını söylediği yeme içme mekânları olmuştur (Şekil 3).

Şekil 3: Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaşma Alanları Grafiği.

Soru 6: Yukarıda seçtiğiniz alanları Suriyeli sığınmacılarla paylaşmak sizi rahatsız ediyor mu?

Kişilerin sığınmacılarla kent içi ortak mekân kullanımından rahatsız olup olmadıklarını sorgulamak amacıyla sorulan soruda, verilen cevaplardan yola çıkarak genelde bir rahatsızlık duyulmadığı sonucuna varılmıştır. Komşuluk ilişkilerinde aşırı tepki veren katılımcıların dahi burada herhangi bir rahatsızlık duymadığı görülmektedir, buradan yola çıkarak ortak paylaşım mekânlarının kullanımı konusunda yerel halkın daha paylaşımcı bir bakış açısına sahip olduğu söylenebilir. Rahatsız olduğunu belirten 27 katılımcı, rahatsız olmadığını belirten 58 katılımcı ve kararsız olduklarını belirtip rahatsız olma durumunu bazı faktörlere bağlayanların ise 10 kişi olduğu tespit edilmiştir. Rahatsız olanların sayıları az olsa da yine var olmaları toplumsal uyum ve entegrasyon sürecinin sağlıklı yürütülmesi açısından bir sorun teşkil etmektedir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları aşağıdaki gibidir:

"Gençleri görmekten rahatsız oluyorum çünkü kendi ülkelerindeki savaşı bırakıp burada zevk sefa sürüyorlar bizim Mehmetçğimiz ise Suriye'de zor zamanlar yaşıyor 35 yaş altı eli ayağı tutan herkesin Suriye'ye gitmesi taraftarıyım."

"Kamusal alanlar parklar alışveriş merkezleri sadece Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı kimliğine sahip olanların değil.(!)"

"Eğer çevreye zarar vermiyorlarsa hırsızlık yapmıyorlarsa rahatsızlık duymam."

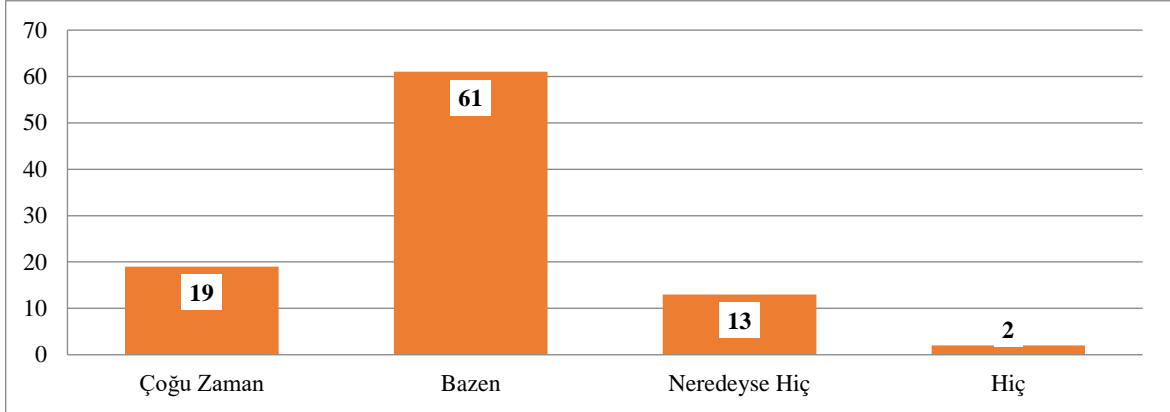
"Paçamıza yapışıp para dilenmedikleri sürece pek rahatsız etmiyor."

"Rahatsız olmuyorum sadece onların durumları biraz hüüzün veriyor bizlere onların bir an önce düzenli ve sağlıklı bir yasama kavuşmasını umuyorum."

Soru 7: Kent içinde ne sıklıkta bir Suriyeli sığınmacı ile karşılaşıyorsunuz?

Karşılaşma alanları ile ilgili sorudan sonra katılımcılardan Suriyeli sığınmacılarla karşılaşmalarını bir derecelendirmeye tabi tutmaları istendi ve ortaya çıkan sonuç "bazen" oldu. Bu durumda sığınmacılarla karşılaşma durumunun aşırı olmadığı ve normal olduğu söylenebilir. Ankete katılanların 61'i kent içinde sığınmacılarla bazen (orta düzeyde)

karşılaştığını belirtmiştir. 19'u çoğu zaman karşılaştığını, 13'ü neredeyse hiç karşılaşmadığını ve 2'si hiç karşılaşmadığını belirtmiştir (Şekil 4).

Şekil 4: Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılarla Karşılaşma Sıklığı Grafiği.

Soru 8: *Şimdiye kadar Siirt kentinde Suriyeli sığınmacılarla bir etkileşiminiz/iletişiminiz oldu mu? Olduysa içeriği hakkında bilgi verir misiniz?*

Görüşmeye katılanlara daha önce Suriyeli bir sığınmacı ile herhangi bir etkileşimde bulunup bulunmadığı sorusu da sorulmuştur. Buradaki amaç mekânsal paylaşımda karşılaşmanın ne derecede olduğunu ve içeriğini öğrenmektir. Katılımcıların 53'ü daha önce farklı sebeplerle sığınmacılarla iletişimlerinin olduğunu belirtmişlerdir. 42 kişinin ise hiçbir şekilde iletişimi olmadığı görülmektedir (kamusal alanlar hariç). Görüşmeye katılanlardan esnaf veya bir iş yerinde çalışanlar, genelde iş gereği Suriyeli sığınmacılarla sık sık karşılaştığını belirtmiştir. Bu gruptaki kişiler iş gereği dışında genelde sığınmacılarla herhangi bir diyalog içerisinde değildir. Katılımcıların bazılarının verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir:

"Evet oldu. 4 yıl kadar önce kız arkadaşımın etüt dönüştürme için yemek almıştık. Yolda giderken karşıdan iki çocuğun koşarak bize doğru geldiğini gördüm. Oyun oynadıklarını zannederek pek dikkat etmedim. Hızla bize doğru koşup elimizdeki poşetleri almaya çalıştılar. Oldukça saldırgan bir tavır sergiledikleri için korkup bir an önce poşetleri verip oradan uzaklaştık."

"Evet, yakın arkadaşlarım var Suriyeli davetlerine katıldım gayet misafirperverler, bir Suriyeli kardeşimize bizim binada kapıcılık işi ayarladım. Sürekli etkileşim halindeyiz."

"Evet, üniversitede çok öğrencimiz var sürekli iç içeyiz. Komşularımız var aynı zamanda kendileriyle ev için alışveriş bile yapmışlığımız var. Evin mobilyalarını bir Suriyeli esnafa yaptırdım ve gayet iyi yaptılar."

Soru 9: *Suriyeli sığınmacıların yerel halktan biriyle yaptığı evlilik hakkında ne düşünüyorsunuz?*

Kültürler arası evlilikler bağların güçlenmesini ve toplumsal entegrasyon sürecinin hızlanmasında önemli katkıları olan bir olgudur. Bu bağlamda Suriyeli sığınmacılar ile yerel halk arasında yapılan evlilikler hakkında katılımcıların bakış açılarını öğrenmek üzere sorulan soruda verilen cevaplara bakıldığında Siirt halkının bu tür evliliklere olumlu baktığı sonucuna varılmaktadır. Katılımcıların 67'si bu tür bir evliliğin olabilecek bir durum olduğunu ve saygı duyulması gerektiğini ifade etmiştir. Katılımcıların 28'i ise ya bir fikirlerinin olmadığını veya olumlu bakmadıklarını hatta karşı olduklarını beyan etmişlerdir. Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda yer almaktadır:

"Normal karşılıyorum. Evlilik önemli bir karar ve kişiler bu kararı alırken eminim pek çok şeyi göz önünde bulunduruyorlardır. Özgür iradeleri ile gerçekleştirdikleri bir eylem olarak yorumluyorum."

"Doğal bir şeydir. Evlenmek de haklarıdır. Onlara hitap eden birilerini bulurlarsa evlensinler. Zaten evlenenlerin çoğu mecbur kaldıklarından, onları koruyacak bir aileye kavuşma umuduyla evleniyorlar. Mutlu olacaklarsa yerel halktan diledikleriyle evlenebilirler."

"Genelde yardıma muhtaç olduklarından kendilerinden yaşça büyük insanlara dahi evet dediklerini duydum. Burada da suçu bizim vatandaşlarda buluyorum. Karşıdakinin

Soru 10: Kentinizde ikamet eden Suriyeli sığınmacılarla ilgili eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

Son olarak katılımcılara, kentlerinde yaşayan Suriyeli sığınmacılarla ilgili eklemek istedikleri, dile getirmek istedikleri başka bir şeyin olup olmadığı da sorulmuş. Böylece gözden kaçmış olabilecek ve önem arz edecek konuların açığa çıkarılması amaçlanmıştır. Katılımcılar bu konuda olumlu olumsuz düşüncelerini belirtmiştir. Olumsuz düşüncelerin çoğu genelde "umarım bir an önce giderler" şeklinde sona ermektedir. Bu gibi olumsuz düşüncelerin altında genelde ekonomik tabanlı kaygıların ön planda olduğu gözlenmiştir. Ayrıca kalış sürelerinin uzamasıyla beraber sığınmacıların sayılarında her geçen gün bir artışın yaşanması ve kentte kalıcı hale gelmelerine yönelik endişeler dile getirilmiştir. Bu olumsuz dönüşlerin yanında sığınmacıların kendilerine sığındığını ve ne olursa olsun misafir edilmeleri gerektiğini, yardım elinin uzatılması gerektiğini düşünen katılımcılar da düşüncelerini paylaşmıştır. Katılımcıların soruya verdikleri cevaplardan bazıları şunlardır:

"Biz hicret eden bir peygamberin ümmetindeniz. Evsiz kalmadıysak da bize evsiz yurtsuz kalan insanların halini yaşam hayatıyla aktaran bir peygamberimiz var. Bütün müminler kardeştir birbirine zulmetmez, birbirinin haklarını yemezler, kuralı çerçevesinde bizimle kardeş olup bizimle beraber yaşamlarında herhangi bir sorun görmüyorum."

"Yaşlı ve çocuklara diyecek bir lafım yok, ancak keşke gençler parklarda, bahçelerde zaman öldüreceğine kendi ülkelerinde bir şeyleri düzeltmek için uğraşsalar."

"Yapılan iyilikleri suiistimal edenler yardıma alışıp sürekli dilenenler olabilir ama on parmağın onu da aynı değildir. Birkaç kişinin hatası ve yaptıkları geneli kapsamamalı. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak bizlere hoşgörülü, iyimser, yardımsever olmak, bir olmak yakıştır, kendimizi onların yerine koymamız gerekir bize yapılmasında hoşnut olmayacağımız davranışları kimseye yapmamalıyız."

Suriyeli Sığınmacılara Uygulanan Görüşme Formları

Genel demografik veriler

Daha önce de değinildiği gibi toplumsal entegrasyon karşılıklı iki kültürün bireylerinin çabalarıyla şekillenir. Bu yüzden yerel halka uygulanan görüşme formlarının bir benzeri de Siirt'te yaşayan Suriyeli sığınmacılarla uygulanmıştır. Sığınmacılarla yapılan görüşmelerin tamamı yüz yüze yapılmıştır. Bu konuda Siirt Geçici Eğitim Merkezi'nden tercümanlık yardımı alınmıştır. Çünkü katılımcıların büyük bir kısmı Türkçe anlasalar dahi konuşamadıklarını beyan etmişlerdir. Görüşme formlarında öncelikle genel demografik veriler değerlendirilecektir. Daha sonra 10 sorudan oluşan asıl anket sorularının analizine geçilecektir. Anket çalışmasına 41 sığınmacı katılmıştır ve 28'i erkek, 13'ü kadın katılımcıdan oluşmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7: Anket Katılımcılarının Cinsiyet Dağılımı.

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Erkek	28	68
Kadın	13	32

Katılımcıların yaş aralıkları incelendiğinde ankete katılan 41 katılımcının 17-62 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yaşları bir aralık belirlenerek tablo haline getirilmiştir. Çalışmaya katılan 41 sığınmacının 15'i 25-34 yaş aralığında, 10'u 35-44 yaş aralığında yer almaktadır. Geri kalan diğer yaş grupları ve sayıları tabloda gösterildiği gibidir (Tablo 8).

Tablo 8: Katılımcıların Yaş Durumu Dağılımı ve Yüzdeleri.

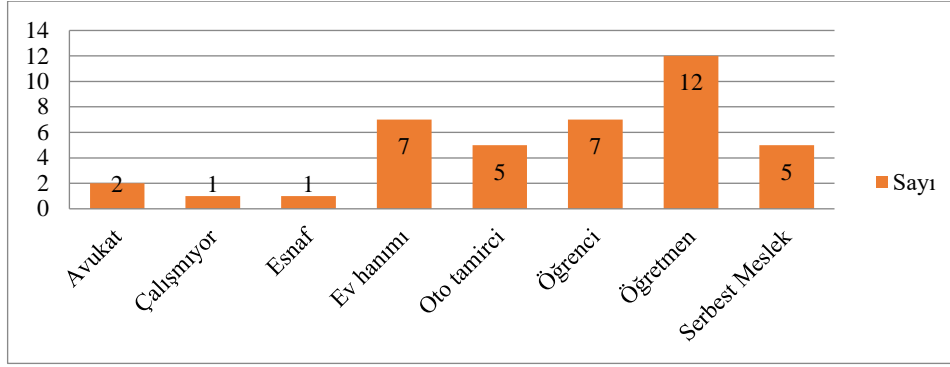
Yaş aralığı	Sayı	Yüzdeler (%)
15-24	3	7
25-34	15	37
35-44	10	24
45-54	8	20
55+	5	12

Anket çalışmasına katılan Suriyeli sığınmacıların eğitim durumlarını tespit amacıyla sorulan soruda verilen yanıtlar incelendiğinde, genel olarak katılımcıların en az ilkokul veya ortaokul mezunu olduğu görülmüştür. Okuma yazma bilmeyen katılımcıların olmaması olumlu bir sonuç gibi görünmektedir. Katılımcıların 7'si en az ilkokul/ortaokul, 9'u lise, 23'ü ön lisans/lisans ve 2'si yüksek lisans mezunu olduğunu beyan etmiştir (Tablo 9). Ağırlığın ön lisans/lisans ve lise grubunda olduğu görülmektedir. Suriye sığınmacıların bir kısmı eğitimlerine halen Türkiye'de devam ettiklerini belirtmiştir.

Tablo 9: Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımı ve Yüzdeleri.

Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde (%)
İlkokul-Ortaokul	7	17
Lise	9	22
Ön lisans-Lisans	23	56
Yüksek lisans	2	5

Suriyeli sığınmacıların mesleki durumlarına baktığımızda yerel halkta görülen durum burada da ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmı öğretmen ve öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların 2'si avukat, 1'i esnaf, 7'si ev hanımı, 5'i oto tamirci, 7'si öğrenci, 12'i öğretmen (Genellikle Geçici Eğitim Merkezi'nde Arapça dersi verenlerden oluşmakta) ve 6'sı çalışmıyor veya serbest meslek yaptıklarını, iş buldukça çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Kızılay binası, Geçici Eğitim Merkezi ve Siirt Göç İdaresi İl Müdürlüğü'nde yapılan mülakatlardan ziyade Siirt'in kenar mahalleri olan Karakol, Ulus, Algül, Kooperatif gibi mahallerinde de sığınmacılarla mülakatlar yapılmaya çalışılmıştır. Ancak buralarda katılım oldukça az olmuştur. Bu yüzden ankete katılanların büyük bir kısmı ya öğretmen ya da Göç İdaresi binasına çeşitli izinleri almak veya kimlik almak için uğrayan öğrencilerden oluşmuştur (Şekil 5).

Şekil 5: Suriyeli Katılımcıların Meslek Dağılımı Grafiği.

Görüşme verileri

Bu başlık altında Suriyeli sığınmacılara Suriye'den ayrılma nedenleri ve süreçleri ile kent alanlarının paylaşımı ve gündelik hayat deneyimleri sırasında yerel halka bakış açıları ve aldıkları geri dönüşlerin neler olduğuna yönelik bilgilerin öğrenilmesi amacıyla çeşitli sorular sorulmuştur. Soruların tamamı analiz edilerek verilen cevaplar çalışmada yer almıştır. Genel demografik verilerin elde edilmesi amacıyla sorulan yukarıdaki soruların dışında katılımcılara toplamda 10 soru sorulmuştur.

Soru 1: Suriye'den göç etme nedeniniz nedir?

Yerel halka yöneltilen il sorulardan biri olan "*Sizce Suriyeli sığınmacılar Siirt'te neden gelmiş olabilir?*" sorusunun bir benzeri olan ve sığınmacıların neden Siirt'e geldiklerini belirlemeye yönelik sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde yerel halk ile sığınmacıların verdikleri cevapların benzer olduğu gözlenmiştir.

Tablo 10: Suriyeli Sığınmacıların Göç Etme Nedenleri ve Yüzdeler Dağılımı.

Göç Etme Nedeni	Sayı	Yüzde (%)
Savaş	33	81
Eğitim	1	2
Savaş ve diğer nedenler	7	7

Sığınmacıların büyük bir kısmı Siirt'e gelme nedeni olarak "savaş" kelimesini kullanmış veya içinde "savaş" geçen bir cümle kurmuştur. Yerel halkın büyük bir kısmı da yine kente gelen Suriyeli sığınmacıların gelme nedeni olarak daha çok "savaş" kelimesini yazmayı tercih etmiştir. Böylece her iki toplumun da gerçekte sığınmacıların Siirt'te bulunma nedeninden haberdar olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 10). Katılımcılar bu soruya genelde sadece "savaş" kelimesini kullanıp farklı bir cümle kurma gereği duymamışlardır.

Soru 2: Suriye'nin hangi bölgesinden Siirt'e göç ettiniz?

Suriye iç savaşının başladığı 2011 yılından bu yana ülkemize farklı dönemlerde göç dalgaları oldu. Bu göçler özellikle çatışmaların yoğun yaşandığı bölgelerden önce sınıra yakın Suriye yerleşmelerine, daha sonra da Türkiye'nin sınır illerine doğru bir yol izledi. Göç hareketini başladığı yıllarda Suriyelilerin sayısının bu kadar yüksek seviyelere ulaşacağı tahmin edilemezdi. Bugün artık Suriyeli sığınmacıların olmadığı bir kent kalmamıştır. Siirt kenti de sığınmacıların geldiği ve yaşama tutunmaya çalıştığı yerleşim alanlarından biridir.

Suriye'den Siirt'e kadar gelen sığınmacıların Suriye'nin hangi bölgesinden geldiğini öğrenmeye yönelik sorulan soruya verilen yanıtlardan çıkan sonuçlara göre 41 katılımcının 12'si Deyrizor, 10'u Hasake/Kamışlı, 9'u Rakka, 6'sı Humus ve 4'ü Halep bölgesinden göç etmişlerdir (Tablo 11, Şekil 6).

Tablo 11: Suriyeli Sığınmacıların Göç Ettikleri Bölgelerin Dağılımı.

Cevaplar	Sayı	Yüzde (%)
Deyrizor	12	29
Hasake/Kamışlı	10	24
Rakka	9	22
Humus	6	15
Halep	4	10

Uydu görüntüsünden alınan basit şekle bakıldığında sığınmacıların en çok geldiği Deyrizor ve Hasake/Kamışlı bölgelerinin Siirt'te diğer bölgelerden daha yakın olduğu görülmektedir. Buradan yola çıkarak sığınmacıların Siirt'te göç etme kararı verme nedenlerinden birinin mesafe olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 6: Suriyeli Sığınmacıların Siirt'e Göç Ettikleri Bölgelerin Dağılımı.

Soru 3: Suriye'ye dönmeyi düşünüyor musunuz?

Daha önce yerel halk ile yapılan anket çalışmasında yerel halkın önemli bir kısmı sığınmacıların memleketlerine bir şekilde dönmeleri gerektiğine inanmaktadır. Ancak durum sığınmacılar açısından öyle görünmüyor. Katılımcıların %90'ı geri dönmeyeceklerini belirtmiştir. Bu sadece savaşın bitmesi veya devam etmesi ile ilgili bir durum değildir.

Sığınmacıların gitmek istememe nedenleri verdikleri cevaplardan yola çıkarak şöyle sıralanabilir:

✓ Geri dönmek istemiyorlar çünkü bir daha hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağına inanıyorlar.

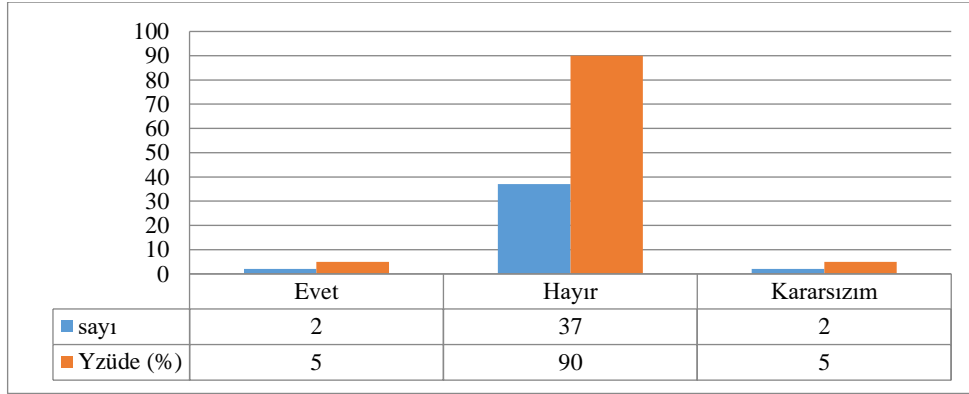
✓ Türkiye'de yeni bir yaşam kurduklarını ve yeni doğan çocuklarının artık buraya alıştığını ve ileride Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı alacaklarını ve daha iyi bir yaşamları olacağına inanmaktadırlar.

✓ Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine geçme umutlarının olması.

✓ Her şey düzelse bile kendilerinin vatan haini ilan edileceklerini ve öldürüleceklerini söylüyorlar.

✓ Suriye'deki topraklarının talan edildiğini ve demografik yapısının değiştiğini artık oralarda farklı etnik kökenden insanların olduğunu söylüyorlar ve geri dönmek istemiyorlar.

Tüm bunların ışığında grafiği değerlendirecek olursak soruya verilen yanıtların %90'ı (37 kişi) hayır dönmeyeceğiz, %5'i (2 kişi) evet her şey düzelse döneriz demiştir. %5'i (2 kişi) ise kararsız olduklarını ifade etmiştir (Şekil 9).

Şekil 9: Sığınmacıların Suriye'ye Geri Dönme/Dönmeme Kararları.

Soru 4: *Neden Siirt kentine göç ettiniz? Diğer şehirleri neden tercih etmediniz?*

Sığınmacıların soruya verdikleri cevaplardan yola çıkarak Sığınmacıların Siirt kentini seçme nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkün:

✓ Arapça dilinin aktif bir şekilde kentte konuşuluyor olması

✓ Diğer pek çok şehre göre sınıra yakın olma faktörü

✓ Daha önce Siirt'e gelen akrabalarının ve aşiret üyelerinin varlığının buraya göç etmelerinde referans oluşu

✓ Siirt'te, geçmişten gelen bir akrabalık ilişkilerinin olduğunu beyan etmeleri,

✓ Siirt kentinin küçük ve sakin bir şehir olması, gibi nedenler sığınmacıların Siirt kentini seçmelerinde ve buraya göç etmelerinde etkili olmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları aşağıdaki gibidir:

"Akrabalarımız var burada uzak akraba da olsa ilk geldiğimizde çok yardımcı oldular."

"Eşimin akrabaları burada yaşıyordu o yüzden geldik buraya."

"Burada akrabalarım olduğu için, dedelerimiz 70-80 yıl önce Siirt'ten Suriye'ye göç etmiş bugün dedelerimizin vatanına geri döndük."

Soru 5: *Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı için başvurduğunuz mu?*

Suriye'den Siirt'e 2011 yılından itibaren gelen sığınmacıların sayısı her geçen yıl artmaktadır. Görüşme yapılan sığınmacıların bu göç hareketlerinin kalıcı hale gelip gelmediğini, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı için başvuruda bulunup bulunmadıklarını öğrenmek amacıyla sorulan bu soruda varılan sonuç, katılımcıların büyük bir kısmının ya başvuru yaptığı ya da hali hazırda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduklarıdır. Bu durum da daha önce "*Suriye'ye dönmeyi düşünüyor musunuz?*" şeklinde sorulan soruya verilen "*hayır*" yanıtlarının doğruluğu kesinleştirmiş olmaktadır. Zira katılımcıların 27'si vatandaşlık için başvurduğunu ve beklediğini, 9'u zaten Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğunu ve sadece 5'i vatandaşlık için henüz başvurmadığını, fakat başvurmayı düşündüğünü veya başvurmayı bilmediğini ifade etmiştir (Tablo 12).

Yerel halktan sık sık duyulan ve ankete katılanların da beyan ettiği "*Suriyelilerin evlenmek için yerel halktan birini seçmelerindeki amaçlardan biri, ekonomik bir diğeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmektir*" şeklindeki ifadelerin doğruluğunu/yanlışlığını Türk Medeni Hukuk açıklamaktadır. Bu konuda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 2016 yılında hazırladığı raporda şu ifadeler yer almaktadır: *12.6.2009 tarihli ve 5901 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı Kanunu'nun 16. maddesinin 1. fıkrasına göre bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ile evlenme doğrudan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanmak için yeterli değildir. Ancak bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilirler. Başvuru sahiplerinden; a) aile birliği içinde yaşama, b) evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama, c) millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama şartları aranır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı Kanunu'nun 16. maddesinin son fıkrası uyarınca, evlenme ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanan yabancılar evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde dahi evlenmede iyi niyetli iseler Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını muhafaza edebilmeleri mümkündür.*⁴

Tablo 12: Soru 5'e Verilen Cevapların Dağılımı ve Yüzdeleri.

Cevaplar	Sayı	Yüzde (%)
Evet	27	66
Hayır/Kararsızım	5	12
T.C. Vatandaşlığım	9	22

Soru 6: *Siirt halkının sizlere yönelik yaklaşımları hakkında ne düşünüyorsunuz, bulunduğunuz mahalledeki yerel halk ile komşuluk sürecinde yaşadığınız bir sorun var mı?*

Sığınmacılar açısından toplumsal ve mekânsal entegrasyonun ne aşamada olduğunu anlamak için sorulan soruda katılımcılar neredeyse tamamı olumlu dönüşler vermiştir. Katılımcılar her hangi bir problem yaşamadıklarını, kent halkının kendilerine yardımcı olduğunu ve durumdan memnun olduklarını belirten ifadeler kullanmışlardır. Dışlanmadıklarını ve toplumun kendilerini kabul ettiğini ve mekânsal paylaşımlarda herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Komşuluk ilişkilerinin toplumsal kabul ve entegrasyon açısından önemi büyüktür. Sığınmacıların yerel halk ile yaptıkları komşuluk

⁴ <https://ailevecalisma.gov.tr/raporlar/yillik-faaliyet-raporlari/>

ilişkilerinin de analiz edildiği soruda sığınmacılar genelde kısa ve net cevaplar vermeye yetinmiş ve genel olarak memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Ankete katılan sığınmacılardan sadece bir kişi komşuluk ilişkilerinde sorun yaşadığını ifade etmiştir. Bu durum katılımcının ilerlemiş yaşından ve farklı bir kültürel yapıya ayak uyduramamasından kaynaklanmaktadır.

Değişen yaşam koşulları ve mekân değişimi ile ekonomik ve sosyal hayat standartları, ilerlemiş yaşla beraber genç bireylere göre uyum sağlamayı güçleştirmektedir. Hem Suriyeli sığınmacılar arasında hem de yerel halktan katılımcılar arasından yaşça büyük olan kişilerin yeni durumdan daha fazla rahatsızlık duydukları gözlenmektedir. Değişen coğrafi mekânın getirdiği memnuniyetsizlik ve geride bırakılan topraklara olan özlem uyum sürecinin yaşlı bireylerde zor olmasında en önemli etkenler olarak göze çapmaktadır.

Soru 7: Siirt'te geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?

Siirt kentinin ekonomik yapısı incelendiğinde tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin ön planda olduğu görülmektedir. Kente gelen sığınmacıların verdikleri cevaplardan yaşamsal fonksiyonlarını devam ettirebilmek için genelde bir işte çalıştıkları sonucuna varılmıştır. Yerel halkın yanlış kanısının aksine sadece yapılan yardımlarla geçimlerini sağlamaları mümkün görünmemektedir.

Mesleki durumlarının sorgulandığı "*mesleğiniz nedir?*" sorusuna katılımcılar genelde, yerel halkın pek çalışmak istemediği ve insan gücü gerektiren bağ-bahçe işleri ile sanayideki tamircilik işleri, kağıt toplayıcılığı, hurdacılık gibi iş kolları en çok faaliyet gösterilen iş alanları olarak tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra mesleği öğretmen olan katılımcıların önemli bir kısmı ya bir kurumda Arapça dersi verdiğini ya da geçici eğitim merkezinde gönüllü ders verdiğini ifade etmiştir. Siirt'te klasik medrese kültürü yaygın olduğundan, öğretmen olan sığınmacılar buralardaki medreselerde Arapça dersleri vermektedir. Genel olarak Suriyeli sığınmacılar iş piyasasına dâhil olabilmek ve toplumla daha rahat bütünleşebilmek için Türkçeyi öğrenmeye oldukça isteklidir (Çetin, 2016: 205). Ancak Siirt özelinde durumu değerlendirdiğimizde Arapçanın kentte etkili olarak kullanılması ve iletişim konusunda herhangi bir problemin yaşamıyor olması bu noktadaki dil öğrenme motivasyonlarını düşürmektedir. Suriyeli sığınmacılara yönelik daha planlı çalışmaların yapılmasıyla kent ekonomisine katkı sunacaklarına inanılmaktadır. Bu tür planlamaların yapılabilmesi için öncelikle yerel halkın Suriyeli sığınmacıları kabul etmesi ve entegrasyon faaliyetlerine gönüllü olarak katılması gerekmektedir.

Soru 8: Siirt'te iletişim kurmak için dil ile ilgili sorun yaşıyor musunuz?

Bu soru da sığınmacıların en önemli iletişim kanalı olan dil ile ilgili bilgilerin alınmasına yönelik sorulmuştur. Dil yeni göç edilen mekânda iletişim kurmak için ve yerel halk ile bir bağ kurmak için gerekli bir araçtır. Sığınmacı iletişim kurmak için kendi anadili yerine, genelde göç ettiği coğrafi mekânın diline hâkim olmak gibi bir zorunluluk ile karşı karşıya kalmaktadır. Çünkü entegrasyon çalışmalarının önemli bir parçası olan dil konusunda ülkelerin temel politikaları ya tamamen kendi ülkelerinin dilini öğretmek veya iki dilli bir eğitim politikası yürütmek şeklinde olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında ortak bir kültürü paylaşan bireyler arasında uyum daha kolay oluşabilmektedir. Özellikle dil bu noktada bir mihenk taşı görevi görmektedir. Ortak bir dilin kullanılıyor olması karşılıklı kabulü kolaylaştırıcı bir etkiye sahiptir (Tomkaç, 2020: 216). Siirt kentinde Arapça dilinin aktif bir şekilde halk tarafından

konuşuluyor olması Suriyeli sığınmacılar ile iletişim güçlü olmasına katkıda bulunmuştur. Böyle entegrasyon süreci daha hızlı gerçekleşebilmektedir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü öncülüğünde hazırlanan 2018-2023 eylem planı tam olarak faaliyete geçmemiş, ancak içerik açısından bakıldığında Arapçanın yanında Türkçenin de özellikle GBM'lerdeki sığınmacılara öğretildiği izlenmiştir. Bu amaçla hem GBM'lerde hem de farklı illerde Suriyeli sığınmacılara yönelik olarak endi dillerinde eğitim alabilmeleri için Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) kurulmuştur. Bu merkezlerde Suriye müfredatına bağlı kalınmış ek olarak Türkçe dil eğitimleri de verilmiştir. Ancak Geçici Eğitim Merkezleri, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de kalıcı olacağı anlaşılınca kapatılmaya başlanmıştır. Çünkü GEM'ler Suriyeli sığınmacıların geçici bir süre Türkiye'de kalıp savaşın bitmesiyle ülkelerine dönecekleri varsayımı üzerine kurulan merkezlerdir (Ünal, 2020: 158). Siirt'te de bu amaçla kurulan ve hizmet veren merkezlerden günümüzde sadece bir tane kalmıştır. MEB onaylı Geçici Eğitim Merkezi'nde Lise düzeyine kadar çocuklara hem Arapça hem Türkçe dilleri ile çeşitli eğitimler verilmektedir.

Katılımcıların neredeyse tamamı Siirt'te dil ile ilgili herhangi bir problem yaşamadıkları belirtmiştir. Çünkü Siirt'te Arapça dili halk tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır. Daha çok Arapça konuşan sığınmacıların aynı zamanda Kürtçeyi de çok iyi konuştukları görülmüştür. Siirt'te Türkçe, Arapça ve Kürtçenin yaygın olarak kullanılan diller olması, sığınmacıların dil ile ilgili herhangi bir problem yaşamamalarına katkıda bulunmuştur. (Tablo 13).

Tablo 13: Soru 8'e Verilen Cevapların Dağılımı ve Yüzdeleri

Cevap	Sayı	Yüzde (%)
Evet	1	2
Hayır	40	98

Soru 9: *Siirt kentinde yerel halkla bir etkileşiminiz oldu mu ve son zamanlarda yaygınlaşan Suriyelilerin yerel halktan biriyle yaptığı evlilik hakkında ne düşünüyorsunuz?*

Katılımcılara mekânsal ve sosyal alanların paylaşımı ve karşılıklı etkileşim sırasında yerel halk ile bir iletişim kurup kurmadıkları ve iki kültür arasında yapılan evlilikler hakkında neler düşündükleri de sorulmuştur. Daha önce bu sorular yerel halk perspektifi açısından da değerlendirmeye alınmış ve genel itibarıyla olumlu dönüşlerle karşılaşılmıştır. Ankete katılan sığınmacıların tamamı yerel halk ile bir şekilde iletişimde olduklarını ifade etmiştir. Bu iletişim şekilleri kent mekânlarının paylaşımı ve buralarda yürütülen ekonomik ve sosyal faaliyetler şeklinde olmaktadır. Kimi iş gereği sürekli etkileşim halinde olduklarını, kimi komşuluk ilişkileri çerçevesinde iletişim kurduklarını söylemiştir. Bu iletişim şekillerinin bir diğeri ve belki de en sık yapılanı ise sığınmacıların sosyal yardımlardan faydalanmak için uğradıkları STK'lardaki görevliler ile olmaktadır. Bu konuda Siirt'te sığınmacılara yönelik yapılan sosyal destek ve yardımların büyük bir kısmını Kızılay Siirt Şubesi üstlenmiş durumdadır. Evlilikler ile ilgili ise sığınmacılar, yerel halktan kişilerin evlendikleri Suriyeli eşlerini evlilik birliğine yakışmayacak hareketlere maruz bıraktıkları, resmi nikâhtan kaçındıklarını söyleyerek bu durumdan şikâyetçi oldukları, böyle bir durumun yaşanmadığı evlilikleri onayladıklarını ve olumlu baktıkları izlenmiştir.

Soru 10: *Siirt'te ikamet eden Suriyeli sığınmacılarla ilgili eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?*

Öğrenilmesi gereken veya gözden kaçan bazı noktaların tespiti amacıyla sorulan soruya 24 kişi ya "hayır" cevabını vermiş ya da "yok" cevabını vererek teşekkür etmiştir. Geri kalan katılımcıların ise genelde kentteki işsizlik ve ekonomik sorunlardan yakındığı görülmüştür. Siirt'in ekonomik alt yapısı tamamen tarım ve hayvancılık odaklı olduğundan istihdam alanı oldukça dardır. Bu durumda ekonomik anlamda sığınmacıların şikayet etmeleri ve iş bulamadıklarından yakınmaları doğaldır. Bunun bir sonucu olarak kentteki sığınmacı sayısının cinsiyet dağılımı incelenecek olursa kadın sığınmacı oranının erkeklere oranla daha yüksek olduğu görülecektir. Erkekler genelde ailelerini ve eşlerini Siirt'te bir şekilde yerleştikten sonra büyük şehirlere çalışmaya gitmektedir. Poligami ve fazla çocuk sahibi olmanın yaygın olduğu Suriyeli sığınmacı ailelerin çoğunluğunda bu durum gözlenmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Tarih boyunca göç olgusu, nedenleri dinamiği ve biçimi değişen bir toplumsal yer değiştirme hareketi olarak sürmüştür. Günümüzde göç deyince insanların aklına gelen nedenler genelde siyasi gelişmeler, sivil ve sosyal etnik çatışmalar, iç karışıklıklar ve bunlara benzer olaylar olmaktadır.

Göç edenlerin sadece insan olmaktan kaynaklı bazı haklarının evrensel, düzenli ve daimî bir şekilde uluslararası düzeyde garanti altına alınması gerekmektedir. Ancak 2. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar göç etmek zorunda bırakılanların bu tür insani hakları ile ilgili herhangi bir uluslararası mekanizma üretilmemiştir. 1951 yılında önce BM nezdinde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (United Nations High Commissioner for Refugees-UNHCR) ve daha sonra Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration-IOM) kurulmuştur.

Türkiye'de ise Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile çeşitli düzenlemeler yaparak bu tür küresel çapta anlaşmalar ve kanunları kabul etmiş ancak coğrafi bir sınırlama şartı ve zaman sınırlaması getirmiştir. Ancak 2011 yılından itibaren Türkiye'ye giriş yapan Suriyeli sığınmacıların durumlarını belirlemek amacıyla 2014 yılında Geçici Koruma Yönetmeliği çıkarıldı ve bu yönetmelik sadece Suriyeli sığınmacılar ile sınırlı tutuldu. Ancak göç eden herkesin bu kapsamda değerlendirilmesi bir insan hakkıdır. Lakin Türkiye'nin bu maddeyi koymasında elbette ki haklı nedenleri vardır. Çünkü hali hazırda bir göçmenler ülkesi haline gelen Türkiye daha fazla göçmeni kaldırabilecek durumda değildir. Avrupa ülkeleri ise bu durum karşısında sessizliklerini korumaya devam etmektedir.

Sığınmacı haklarının insan haklarının bir parçası olduğu gerçeği geç kabul edilmiştir. Göçmenler yaşanan göç deneyimleri sırasında temel haklara erişmemekte zorluklar çekmektedir. Göçmenler zorunlu da olsa gönüllü de olsa daha iyi bir yaşam için başka bir yere göç etmektedir. Ancak bu esnada yaşanan hak ihlallerini daha iyi anlamak için göçmenlerin bakış açılarından olaya bakmak gerekmektedir. Göçmenler için göç sürecinde ve nihayetinde ulaşmaya çalıştıkları tek şey insani bir yaşam sürmeye dair değerlerdir. Bu nedenle göçmen, mülteci, sığınmacı, geçici koruma statüsündeki kişi, şartlı mülteci gibi ismi ne olursa olsun bu insanların nerede ve nasıl koşullar altında yaşadığını, ne iş yaptığını, geçimlerini nasıl

sağladığını ve tüm bu süreçlere uyum sağlamak için nasıl becerilere sahip olduğunu bilmek ve araştırmak gerekmektedir.

Göç ve sonrasında başlayan entegrasyon, kültürleşme veya kültürlenme sürecinde göçmenlerin karşılaştıkları en önemli sorunlardan biri uğradıkları ayrımcılıktır. Bu yüzden entegrasyon çalışmaları yürütülürken göçmenin kendi öz kültürünü de unutmadan hareket etmek gereklidir. Zira devlet politikaları bazen tamamen kendi kültürünü benimsetmeye ve göçmenin kendi öz kültürünü yok saymaya yönelik olabilmektedir. Bu yüzden dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta da devletlerin kültüre duyarlı politikalar yürütmesi ve entegrasyon çalışmalarını iyi yapılandırması gerekliliğidir. Çünkü ülkelerin genel anlamda göçmen ve mültecilere yönelik eğitim politikaları değerlendirildiğinde, entegrasyon sürecinde sistematik bir görüş ve ortak bir vizyona sahip olmaktan ziyade, bireylerin entegrasyonunda çoğunlukla ev sahibi ülkenin eğitim felsefesinin ve politikalarının ön planda olduğu görülmektedir.

Hassas gruplar arasında yer alan göçmenlerin en sık karşılaştıkları sorunlar arasında "sağlık sorunları" ilk sıralarda gelmektedir. Göçmenlerin sağlık hizmetlerini etkin kullanabilmelerini sağlamak amacıyla sağlık okuryazarlığı kapasiteleri artırılmalı ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile STK'lar ortak çalışmalar yürütmelidir.

Siirt kentindeki Suriyeli sığınmacıların konu alındığı çalışmada, katılımcıların en önemli sorunlarından birinin de barınma sorunu olduğu ortaya çıkmıştır. Geçici süreyle parklarda, hastane otoparklarında, terminalerde barınmaya çalışan sığınmacılar, aynı zamanda yakın akrabaları ve tanıdıklarının yanında kalabalık hanelerde ve düşük yaşam standartlarında yaşamak zorunda kalmaktadır. Bu durum hem kent halkını rahatsız etmekte hem de uyum ve kabul sürecini zora sokmaktadır. Türkiye'de son yıllarda Suriye'den gelen sığınmacılar için sınır illerinde sayılı geçici barınma merkezleri (GBM) kurulmuştur. Sığınmacılar buralarda çeşitli ihtiyaçlarını ve temel yaşam deneyimlerine kavuşabilmektedir. Ancak kamp dışında hayatlarına devam eden Suriyeli sığınmacıların barınma ihtiyacını karşılamaya yönelik herhangi bir hizmetin sunulması söz konusu değildir. YUKK (YABANCILAR ve ULUSLARARASI KORUMA KANUNU) 2013'e göre geçici koruma statüsündeki kişiler barınma ihtiyacını kendisi karşılamak zorundadır. Suriyeli ailelerin kamp dışında yaşadığı yerlere bakıldığında Suriyelilerin yoğunlukta yaşadıkları illerde acilen kamp ya da geçici konaklama merkezi kurulması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Suriyeli kadınların istimara uğramamaları için güçlendirici sosyal hizmet çalışmaları yapılmalıdır. Bir müddet ya da ömür boyu Suriyelilerin Türkiye'de kalacağını düşünüldüğünde, sığınmacıların topluma kazandırılması muhakkak sağlanması gereken bir durumdur. Bu nedenle toplumun katılım sağladığı geniş çaplı ve geniş katılımlı bir stratejik plan çerçevesinde gerekli adımların atılması yönünde, ilgili tüm kurumlar eş güdümlü çalışması gerekmektedir.

Göç eden toplum ile ev sahibi toplum arasında ortaya çıkan entegrasyon, çeşitli faktörlerden etkilenir. Bunlar zorlaştırıcı veya kolaylaştırıcı faktörler olabilmektedir. Ortak kültüre sahip olan toplumların birbiriyle uyumu daha kolaydır. Özellikle dil, din vb. öğelerin ortak olması karşılıklı olarak kabulü kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olmaktadır. Farklı kültürel değerlere sahip olunması durumunda ise çoğunlukla negatif bir etki ortaya çıkmakta ve uyum süreci sekteye uğramaktadır. Siirt kenti bu açıdan bakıldığında Suriyeli sığınmacılar açısından hem dil hem din birliğinin olduğu bir kenttir. Bu yüzden sığınmacıların buradaki topluma uyum sağlaması kolay olmuştur. Ancak aynı reaksiyonu ev sahibi toplumun da göstermesi

gerekmektedir. Siirt'te Arapça, Kürtçe gibi sığınmacıların sıklıkla kullandığı dillerin de kullanılıyor olması uyum sağlamak açısından önemlidir. Çünkü göçmenlerin varış bölgelerinde konuşulan dil ile ana dillerinin aynı olması durumunda entegrasyon süreci daha kolay olmaktadır.

Yerel toplum ile sığınmacılar arasındaki bütünlük ve uyumun oluşabilmesi için üzerinde durulması gereken önemli faktörlerden biri de eğitimidir. Eğitim sürecinin önemli bir yapıtaşı olan öğretmenlerin de, göç ve entegrasyon süreçleri konusunda, bilgi ve farkındalık düzeylerini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu amaçla öğretmenlere hem mahalli hem merkezi düzeyde çeşitli seminer ve kurslar verilebilir. Bu eğitimler yüz yüze veya uzaktan eğitim şeklinde yapılabilir. Çünkü eğitim sisteminizin bir parçası haline gelen Suriyeli çocuklar artık her eğitim kademesindeki okullarda bulunmaktadır. 2011 yılından Türkiye'de doğan çocuklar artık 10 yaşını tamamlamış durumdadır. Bu gerçeğin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Göç deneyimi yaşamış bir çocuk çalışmak zorunda olduğundan eğitim hayatından uzun süre uzak kalmaktadır. Göç ettikleri yere uyum sağlamak ve o bölgenin diline, kültürüne hâkim olmak başa çıkmaları gereken diğer zorluklardır. Bu açıdan bakıldığında Siirt'teki sığınmacı çocuklar açısından kentte Türkçenin yanında Arapça ve Kürtçenin de konuşuluyor olması avantajlı bir durum gibi görünse de, eğitimin kapsayıcı olması ve dezavantajların farkında olan bir düzenleme içinde yürütülmesi daha sağlıklı sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır.

Sosyokültürel ve sosyo-mekânsal entegrasyonda önemli bir diğer konu dindir. Kültürü oluşturan temel öğeler arasında bulunan din, kültürel entegrasyon söz konusu olduğunda göçmenleri etkileyen önemli faktörlerden biri olmaktadır. Siirt'te sığınmacılara yönelik halkın bakış açısını ölçtüğümüz mülakat çalışmasında, yerel halkın sığınmacılara karşı olan yardım etme nedenleri arasında din kardeşliği konusunun ön planda olduğu görülmüştür. Yerel halkın konuyla ilgili yöneltilen sorulara verdiği cevapların "din kardeşiyiz" bakış açısıyla verildiği görülmektedir. Din birlikteliği insanları ve toplumları bir arada tutan önemli bir toplumsal dinamiktir ve entegrasyon sürecine etkisi büyüktür. Bu konuya ilgili kurum ve kuruluşların dikkat çekmesi ve yapılacak çalışmaların bu çerçeveden de yaklaşılması süreci hızlandıracaktır.

Çalışmamızın temelini oluşturan entegrasyon, göç edenler ve yerel halkın bir arada karşılıklı olarak bir birlerini kabul ederek ve uyum içinde yaşamaları ile ortaya çıkar. Bu bir süreçtir, eğitim, dil, din, toplumsal cinsiyet, göç edilen ülkedeki kalış süresi, medeni durum, sosyal kimlik ve hissedilen ayrımcılık gibi pek çok faktörden etkilenmektedir. Bu yüzden entegrasyon çift taraflı bir süreç olarak yürütülmesi gereken bir olgudur. Devletlerin ve ilgili kurum ve kuruluşların konuya bu açıdan bakarak her iki grubu da kapsayacak çalışmalar geliştirmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen göç: konuk işçilikten ulus-ötesi yurttaşlığa, (Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı)*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Bal, H, Aygül, H. H., Oğuz, Z. N., & Uysal, M. T. (2012). Göçle gelenlerin toplumsal sorunları (Isparta örneği). *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2012(27), 191-210.

- Barkin, E. (2004). 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, (1), 331-360.
- Benek, S. (2016). Türkiye-Suriye ilişkilerinin sosyal coğrafya açısından tarihsel arka planı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 171-192.
- Castles, S., Miller, M. J., Bal, B. U., & Akbulut, İ. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Cenevre Sözleşmesi (1951). Cenevre.
- Chatty. D., Demirci, E. (2019). *Göçler çağı: Modern Ortadoğu'da Zorunlu Göç ve Mülksüzleştirme*. Koyusiyah Yayıncılık: Ankara.
- Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 67-91.
- Çetin, İ. (2016). Türkiye’de Suriyeli Sığınmacıların Sosyal ve Kültürel Entegrasyonu, *Sosyoloji Dergisi*, (34), 197-222.
- Çevik, H. (2020). “Göç Nereye, Nasıl, Kim Tarafından Yapılarak Hangi Sonuçları Doğurur: Göç ve Entegrasyon Çalışmaları Bağlamında Bir Analiz”. *Göç ve Entegrasyon*. (ss. 13-30) İçinde. Ankara: Nika Yayınevi.
- Demir, O. (2020). Küreselleşen Dünyada Fırsat Eşitliği Arayışında Uluslararası Göç ve Türkiye'nin Suriye Deneyimi. içinde *Türkiye'nin Suriyeli Göçmenler Sınavı*. (ss. 283-307. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Doğanay, H. (2017). Coğrafya Bilim Alanları Sözlüğü. *Pegem Atıf İndeksi*, 1-657.
- Güzel, B., Selçuk, H.. (2020). “Nihai Hedef mi? Göçmen ve Mültecilerin Entegrasyon Sürecinde Vatandaşlık Tartışmaları”. *Göç ve Entegrasyon*. (ss. 229-252) İçinde. Ankara: Nika Yayınevi.
- Haksever, A. (2014). Federal Almanya’da Göç ve Entegrasyon Politikaları, Uzmanlık Tezi. Ankara: T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2020). Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı (2018-2023). Ankara: Türkiye.
- Karakaya, S. (2020). Yerel, Ulusal ve Küresel Boyutlarıyla Göç ve Mülteci Sorunu. İçinde *Mülteci ve Sığınmacıların İnsan Hakları Açısından İncelenmesi*. Yakup Bulut, Soner Akın (Ed.). s. 151-168. Çizgi Kitapevi: İstanbul.
- Karataş, H. Ş. (2020). “Entegrasyon Sürecinde Barınma”. *Göç ve Entegrasyon*. (ss. 176-192) İçinde. Ankara: Nika Yayınevi.
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3(1), 47-57.
- Öğütçü, Y. (2020). Göç ve Entegrasyon: Uygulama Alanları, Politikalar ve Paydaşlar. içinde *Refah Devleti Modellerine Göre Göç ve Entegrasyon Politikaları*. Sema Buz, Hacı Çevik (Ed.). s. 125-145. Nika Yayınevi: Ankara.
- Özgen, N. (2003). *Kurulu Yeri Bakımından Siirt Şehri ve Yakın Çevresinin Doğal Ortam Özellikleri*. Siirt: Siirt Valiliği Yayınları 2.
- Özgen, N., Karadoğan S. (2009). “Siirt Şehrinin Kuruluşu ve Gelişimi”. Fırat Üniversitesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2), 61-81.
- Saygın, S., Hasta, D. (2018). Göç, kültürleşme ve uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(3), 302-323.
- Seçkin, B. S. (2006). *Başlangıçtan Günümüze, Siirt Tarihi*. İstanbul: Siirtler Derneği.

Tomkaç, B. (2020). “Kültürel Entegrasyonu Etkileyen Faktörler”. *Göç ve Entegrasyon*. (ss. 213-228) İçinde. Ankara: Nika Yayınevi.

Ünal, H. B. (2020). “Bir Entegrasyon Alanı Olarak Dil: Göçmenve Mültecilerde Dil Yetkinliği ”. *Göç ve Entegrasyon*. (ss. 147-162) İçinde. Ankara: Nika Yayınevi.

Yıldırımalp, S., İslamoğlu, E., & İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma. *Bilgi*, 19(2).